

Lined writing area with a scroll icon on the right.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

300
ЛЕТОБІЖ

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

300
ФЕЙКОБОРЦІВ
ІСТОРИЧНА ГРА-КВЕСТ

ІНСТРУКЦІЯ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
ІСТОРИЧНОЇ ГРИ-КВЕСТУ

Матеріали розроблені в рамках грантової програми проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX (Рада наукових досліджень та обмінів) за підтримки Посольств Великої Британії та США, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Зміст матеріалів не обов'язково відображає думку та не є офіційною позицією IREX, а також Урядів Великої Британії та США. Дані матеріали дозволяється використовувати з навчальною метою та за умови, якщо це здійснюється безоплатно для кінцевого споживача. Обов'язковим є посилання на проект «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність».

Вітаємо!

Якщо ви зараз читаете наші поради, то це означає, що гра починається! І попереду тільки захоплива подорож Звивистою Доріжкою у пошуках Чарівного Ліхтаря Медіаграмотності, нові знання, позитивні емоції, дружба і взаємодопомога!

Гра передбачає послідовне проходження 10 етапів, кожний з яких містить 1 або 2 завдання одного типу. Для проходження етапів 3-8 модератор гри може обрати з 2 запропонованих завдань одне з огляду на вік і рівень підготовленості учасників. Усі завдання історичної тематики (історія України, всесвітня історія різних періодів) і вимагають базових знань з основ медіаграмотності і принципів критичного мислення.

Грати можна колективно (класом, академічною групою тощо) або командно для стимулювання духу здорового інтелектуального суперництва. Перехід до наступного етапу відбувається тільки за умови виконання завдань попереднього етапу. При проходженні етапів гри, пов'язаних з перевіркою інформації («Палац Сувоїв», «Хиткий Місток»), доцільним є використання учасниками інструментів онлайн пошуку.

Термін виконання завдань і проходження етапів, місце і умови проведення гри, критерії та систему оцінювання, склад журі та інші організаційні питання визначає, вирішує і контролює модератор гри.

У разі проведення гри для кількох команд модератор повинен заздалегідь підготувати дублікати карток.

ОЧІКУВАНІ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ ЕТАПІВ ГРИ

Етап 1. Водоспад Слоганів.

Картка 1.

Завдання: Виконується у разі проведення командної гри. Для колективного виконання завдань група гравців обирає одну назву і слоган, а медіаграмотний батл капітанів проводиться між гравцями за бажанням.

Презентація команд. Усі гравці мають поділитися на команди. Команди обирають капітанів і назви. Кожна команда має придумати і презентувати слоган, який відповідає меті, легенді і тематиці гри-квесту «300 фейкоборців». Він має бути лаконічним, творчим, оригінальним. Допускається віршована форма. Відповідь представляє капітан або вся команда.

Медіаграмотний батл капітанів. Капітани команд по черзі мають називати по одному аргументу на користь тези: «Сучасний історик повинен бути медіаосвіченим». Перемагає той, хто наведе більше аргументів і хто проголосить останню тезу. Фрази формулюються коротко, чітко, змістовно і вичерпно. Одна теза має містити не більше одного аргументу. Аргумент, який вже називали, навіть перефразований, не зараховується. На підготовку та проголошення одного аргументу надається не більше 30 с.

Етап 2. Стежка У Горах.

Завдання: Відокремити факти від суджень

Картки 2-4

- ▶ На думку багатьох авторитетних польських джерел, головною причиною Української національної революції середини XVII ст. була особиста образа Богдана Хмельницького на шляхтича Д. Чаплинського. **Відповідь:** судження.
- ▶ Уперше етнотопонім «Україна» зустрічається під 1187 р. у Іпатіївському літописі у зв'язку зі смертю переяславського князя Всеволода Глібовича. **Відповідь:** факт.
- ▶ Кирило Розумовський у віці 18 років очолив Імператорську академію наук у Петербурзі, що засвідчувало неабиякий розум та інтелектуальні можливості юнака. **Відповідь:** судження.
- ▶ Сенсаційний факт: найперша у світі Конституція була написана українцем Пилипом Орликом у 1710 р., що значно випереджає ухвалення Конституції у США (1787 р.) і засвідчує, що саме український народ стояв біля витоків демократії. **Відповідь:** судження.
- ▶ У 1574 р. Іван Федоров видав «Буквар» у Львові. Єдиний примірник, який дійшов до нас, було виявлено у 1927 р. у Римі. Нині він зберігається у бібліотеці Гарвардського університету у США. **Відповідь:** факт.
- ▶ На думку сучасних авторитетних українських дослідників, витоки українського козацтва пов'язані з кочовим народом степу – хозарами. **Відповідь:** судження.
- ▶ Перша історична згадка про козаків датується 1492 р. Її вміщено у листі великого князя литовського Олександра до кримського хана Менглі-Гірея. Це була відповідь на скаргу хана на козаків, які напали під Тягиню на турецький корабель. **Відповідь:** факт.
- ▶ Відомим дипломатом і меценатом був син останнього гетьмана Кирила Розумовського Андрій Розумовський. Під час перебування у Відні він зблизився з Людвігом ван Бетховеном, який присвятив йому два твори – симфонії № 5 та № 6. **Відповідь:** факт.
- ▶ Берестейський собор 1596 р. схвалив унію православної та католицької церков. **Відповідь:** факт.
- ▶ Як розповідав брат начальника юнкерської школи, під час штурму Зимового палацу 25 жовтня 1917 р. Олександр Керенський рятувався втечею, перевдягнувшись у медсестру. **Відповідь:** судження.
- ▶ Неймовірне відкриття: найбільш важливі винаходи в історії людства були здійснені випадково. Так, Ісаак Ньютон відкрив закон тяжіння після того, як йому на голову впало яблуко. **Відповідь:** судження.
- ▶ Як засвідчують результати соціологічних опитувань, які проведені найбільш авторитетними українськими та іноземними організаціями, найбільший рейтинг довіри українців має молода перспективна молодь. **Відповідь:** судження.
- ▶ 22 січня 1919 р. було проголошено Акт злуки УНР та ЗУНР. **Відповідь:** факт.
- ▶ Після проголошення Акту злуки УНР та ЗУНР вони мали співіснувати, скоріше за все, на засадах конфедерації. **Відповідь:** судження.

Етап 3. Каньон Кривих Дзеркал.

Завдання: Знайдіть та зафіксуйте якомога більше ознак пропаганди у плакаті.

Картка 5

Історична довідка. На початку Першої світової війни у Лондоні був створений Парламентський рекрутський комітет, основним завданням якого було надихнути мешканців Великої Британії на військову службу. Одним з напрямків його діяльності був випуск плакатів, які за відсутності радіо та телебачення стали впливовим засобом пропаганди.

Відповідь: Ознаки, які можуть бути зазначені:

- створює враження, що всі інші вже «зробили це» і настав час приєднатися до більшості;
- використання простого, чіткого, зрозумілого гасла, яке спонукає до дії («Жінки Британії кажуть: «Йди»»);
- звернення до громадянського сумління;
- зображення жінок та дитини надають емоційного забарвлення;
- кольорова гама, яка впливає на почуття: сіре небо над мирною домівкою викликає тривогу, асоціюється з військовою загрозою, яка нависла над Батьківщиною.

Картка 6

Історична довідка. У 1921 р. у СРСР розгорнулася кампанія з ліквідації неписьменності. У 1923 р. було створено товариство «Геть неписьменність», до участі у якому на громадських засадах залучали усіх, хто володів грамотою. Орган радянської агітації та пропаганди Головополітосвіта УСРР випустив чимало плакатів і листівок, які мали на меті заохотити якомога більше людей до діяльності у товаристві «Геть неписьменність».

Відповідь: Ознаки, які можуть бути зазначені:

- апеляція до авторитету («Заповіти Ілліча»);
- звернення до громадянського сумління, заклик бути учасником «руху вперед»;
- стимулювання емоцій та ентузіазму мас;
- зображення привабливої, успішної і водночас простої людини;
- використання переважно червоного кольору, що має максимально привернути увагу;
- використання спонукального речення, заклик до єднання, колективних дій («Усі до товариства «Геть неписьменність»»);
- кількаразове повторення («неписьменність») тощо.

Етап 4. Долина Туманів.

Завдання: Проаналізуйте зміст історичних карт та оберіть, яка є зайвою у цьому логічному ряді.

Картка 7-8

Логічний ланцюжок побудовано за хронологічним принципом. Зайвою є картка, присвячена подіям на європейському театрі воєнних дій у 1943–1945 рр. На інших картах відображено події Першої світової війни: битву на річці Марна 1914 р., воєнні дії у 1914–1915 рр. на українських землях, а також у 1916–1918 рр. на Балканах, у Причорномор'ї та на Кавказі.

Відповідь: Логічний ланцюжок.

Картка 9

Відповідь: Визначення логічного ряду передбачає не тільки орієнтацію учасників гри в історичному просторі, але й знання результатів битв, які відбулися під час Української національної революції середини XVII ст. Зайвою є картка, на якій зображено битву під Берестечком, що завершилася поразкою козацького війська. Усі інші карти-схеми відображають переможні для козаків битви 1648 р. – на річці Жовті Води, під Корсунем та під Пилявцями.

Етап 5. Палац Сувоїв.

Завдання: Знайдіть у тексті та зафіксуйте якомога більше фейків та порушень стандартів якісного історичного повідомлення.

Картка 10

Відповідь:

- дослідника Джона Сміт-Баттона не існує;
- Британського інституту дослідження загублених цивілізацій не існує;
- узагальнено вказується «всі експерти», але не зазначено, які саме;
- навіть якщо б це відкриття було справжнім, Нобелівську премію за нього не дали б, бо за подібні досягнення її не вручають;
- на фото у завданні насправді зображено урочистості зі святкування Дня взяття Бастилії у Франції;
- на фото містяться докази, що «члени племені» є представниками сучасної західної цивілізації: модні зачіски, сліди засмаги, бруківка тощо.

Картка 11

Відповідь:

- Українського музею мистецтва Південної Європи не існує;
- Дієго Веласкес не італійський, а іспанський художник;
- Філіп V не міг запросити Дієго Веласкеса до палацу у 1700 р., бо Веласкес помер у 1660 р.;

- на картині зображений не Філіп V, а Філіп IV;
- її автором не є Веласкес.

Етап 6. Хиткий Місток

Завдання: Ретельно вивчіть і перевірте усі складові запропонованого медіапродукту. Вкажіть фейки та порушення стандартів якісного історичного повідомлення.

Картка 12

Відповідь:

- на фото не Музей Вікторії та Альберта, а Британський;
- на мапі вказане розташування не Музею Вікторії та Альберта, а Музею Наук у Лондоні;
- у заголовку статті та першому реченні вказана неправильна назва музею – не «Музей королеви Вікторії та принца Альберта», а «Музей Вікторії та Альберта»;
- дата заснування музею не 1851 р., а 1852 р.;
- останнє речення є не фактом, а оціночним судженням.

Картка 13

Відповідь:

- арт-дилер Глафіра Розалес була визнана винною в ухиленні від сплати податків та нелегальних банківських рахунках за кордоном, за її посередництва галерея Knoedler здійснювала продаж підроблених картин;
- галерею Knoedler & Company було закрито 2011 р. після початку скандалу, пов'язаного з тим, що через неї здійснювався продаж підроблених картин;
- аукціони Christie's та Sotheby's викрили підробку і відмовилися у 2011 р. приймати картину, яку лондонський колекціонер П'єр Лагранж придбав за 17 млн. доларів;
- Пей Шень Цянь – китайський художник, який ніколи не був знайомий з Поллоком (1912–1956). Він прибув до США у 1981 р. З 1990-х рр. займався виготовленням підробок, які видавав за картини американських митців XX ст. Ці картини були реалізовані за участі Глафіри Розалес та її бізнес-партнера Розалеса Бергантіньоса Діаза через галерею Knoedler & Company;
- емоційно забарвлений стиль повідомлення;
- може бути використаний пошук за зображенням.

Етап 7. Зачарований Яблуневий Сад

Картка 14, 15

Завдання: Розмістіть карикатури у хронологічній послідовності.

Відповідь:

- 1 - «Гідра аристократії». Карикатура часів Французької революції, на якій «гідра аристократії» нападає на французьку гвардію. 1789 р.
- 2 - «Імператор Ельби (Наполеон) іде у свої володіння». 1814 р.
- 3 - Король Пруссії Фрідріх Вільгельм IV розмірковує, чи приймати йому корону від Франкфуртського парламенту. Карикатура середини XIX ст.
- 4 - «Поділ Китаю». Велика Британія, Німеччина, Росія, Японія та Франція ділять територію Китаю на сфери впливу. Карикатура початку XX ст.

Картка 16

Відповідь:

- 1 - «Віденський конгрес». Жан-Батист Ісабей. 1819 р.
- 2 - Дж. Гарібальді на чолі збройної боротьби за об'єднання Італії. Карикатура другої половини XIX ст.
- 3 - Канцлер Німеччини Отто фон Бісмарк верхи на Земній кулі пронизує мечем Францію. Карикатуру присвячено подіям франко-пруської війни. Карикатура останньої третини XIX ст.
- 4 - «Перетягування канату на Далекому Сході». Дядько Сем (сатиричний образ США), Джон Буль (образ Великої Британії) та імператор Японії Мейдзі під прапором «політика відкритих дверей» змагаються за торгівельну перевагу з Росією (Микола II), Німеччиною (Вільгельм II) та Францією (Фелікс Фор). Карикатура початку XX ст.

Етап 8. Печера Медіачаклуна

Завдання: Визначте, що не так з цим рекламним зображенням. Чи відповідає воно сучасним стандартам соціальної толерантності? Знайдіть та зафіксуйте на цьому зображенні якомога більше ознак мови ворожнечі.

Картка 17

Відповідь:

- на цьому рекламному зображенні китаєць пропонує американцю пацюка (стереотип про те, що китайці харчуються пацюками), а той відмовляється, бо у нього є своя шинка;
- китаєць кланяється американцеві, ніби визнаючи його зверхність;
- американець зображений більш поважним та величним тощо.

Картка 18

Відповідь:

- це рекламне зображення базується на образливому жарті про те, що темношкірі – це насправді брудні білі люди, яких треба відмити;
- темний колір шкіри асоціюється з брудом, його потрібно позбавитися;
- біла людина на зображенні «допомагає» темношкірій людині стати кращою, чистішою.

Етап 9. Сріблясте Озеро Соцмереж

Завдання: Уважно розгляньте хмаринку медіаграмотності, запам'ятайте, повторіть максимально можливу кількість правил безпечного користування соцмережами. У разі проведення гри для кількох команд, представники від кожної мають по черзі називати по 1 принципу. Перемагає та команда, яка спіймала найбільше корисної риби – назвала найбільше правил безпечного користування соцмережами.

Альтернативний варіант завдання: команди за допомогою онлайн сервісу Mentimeter створюють хмаринки медіаграмотності, у яких зазначають правила безпечного користування соцмережами. Результати демонструються на мультимедійній дошці.

Картка 19

Відповідь: Аналіз інформації; анонімність; без зустрічей із незнайомцями; без конфліктів; ввічливість; взаємоповага; думати про читача; етикет; Інтернет нічого не забуває; конфіденційність; лише знайомі друзі; мінімум особистої інформації; надійний пароль; не відкривати невідомі файли; не відправляти свої фото; не вірити сумнівним джерелам; не ображати; не переходити по невідомим посиланням; не публікувати адресу; не публікувати місцезнаходження; ні булінгу; оновлення паролів; перевірка інформації; пильність; повага до авторського права; повага до різних точок зору; репутація; соціальна толерантність; стриманість; уважність.

Етап 10. Ліхтар Медіаграмотності

Завдання: Якогого швидше розкодуєте фрагменти текстів і прочитайте їх у порядку розташування на картці як фінальну промову - маніфест медіаграмотності.

Картка 20

Відповідь:

- Одного разу Марк Твен, прочитавши про себе неправдивий допис у газеті, сказав: «Кожного разу, коли я брав у руки газету, я відчував такий страх, який відчуває людина, піднімаючи зі свого ліжка укритало і чомусь боячись знайти під ним гримучу змію». Це спонукало його констатувати: «Якщо Ви не читаєте газети – Ви неінформовані, якщо Ви читаєте газети – Ви дезінформовані».
- Медіаграмотність населення в історичній сфері починається з історичної обізнаності журналістів, їх прагнення висвітлити якнайбільше та якнайкраще, а не маніпулювати чи викривати. Історична проблема – не інструмент маніпуляції чи маловартості, а цікавий і важливий епізод, аналіз якого спонукає критично мислити.
- «Якщо ми не критичні, то завжди бачимо те, що хочемо бачити: ми почнемо шукати і знаходити підтвердження, а того, що буде загрожувати дорогим нашому серцю теоріям, не помітимо», – стверджував Карл Поппер. Будьте медіаграмотні, вчіться критично мислити, відстоюйте історичну справедливість, довіряйте, але обов'язково перевіряйте!!!

Підсумок гри!

Триумфуйте! Перемога! Ви нарешті здолали усі перешкоди і витримали усі випробування! Успішне проходження 10 етапів історичної гри-квесту «300 фейкоборців» означає, що всі учасники здобули Чарівний Ліхтар Медіаграмотності і є свідомими споживачами історичної інформації.

Модератор оголошує результати і переможців. Колективний аналіз та обговорення процесу і результатів виконання завдань учасниками гри разом з наставниками (учителями, викладачами тощо) обов'язковий!